

FRANCOSKA REVOLUCIJA

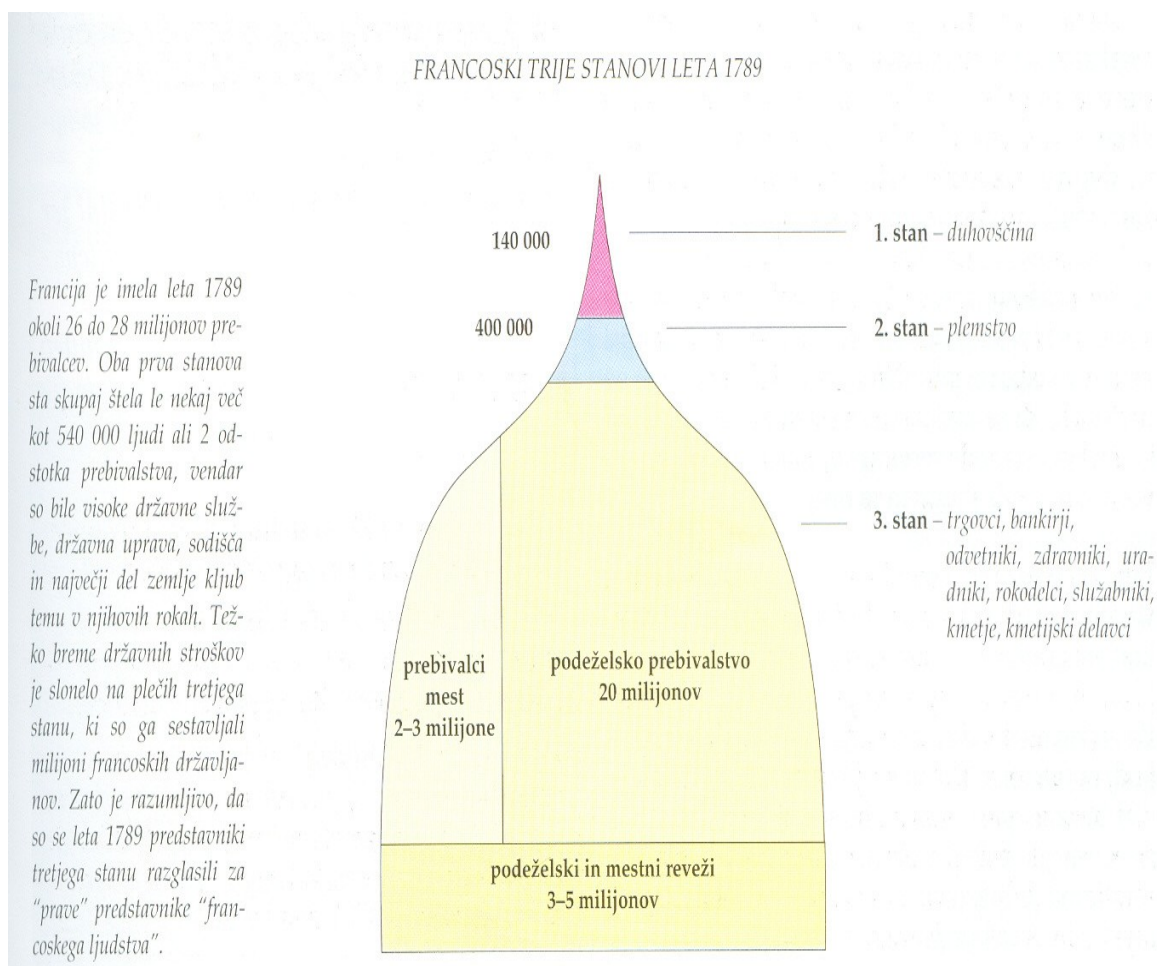
Šolsko leto: 2002/2003

***Razmere pred revolucijo**

Francoska revolucija je politični in družbeni preobrat v Franciji od leta 1789 do leta 1799. Glavni vzrok zanjo je bilo predolgo vztrajanje pri fevdalistični državi in družbeni ureditvi; posledice so bile namreč neenakost, neustrezna razdelitev davčnih obremenitev na škodo vzpenjajočega se meščanstva, privilegiranost plemstva in visoke duhovščine. Temu so sledili še zunanji vojaški in trgovski neuspehi in osebne pomanjkljivosti francoskih kraljev. Meščanstvo, ki je bogatelo z gospodarskim vzponom in na katerega je vplivalo razsvetljenstvo, si je prizadevalo za socialno in politično enakopravnost s privilegiranima stanovoma (plemstvo in duhovščina).

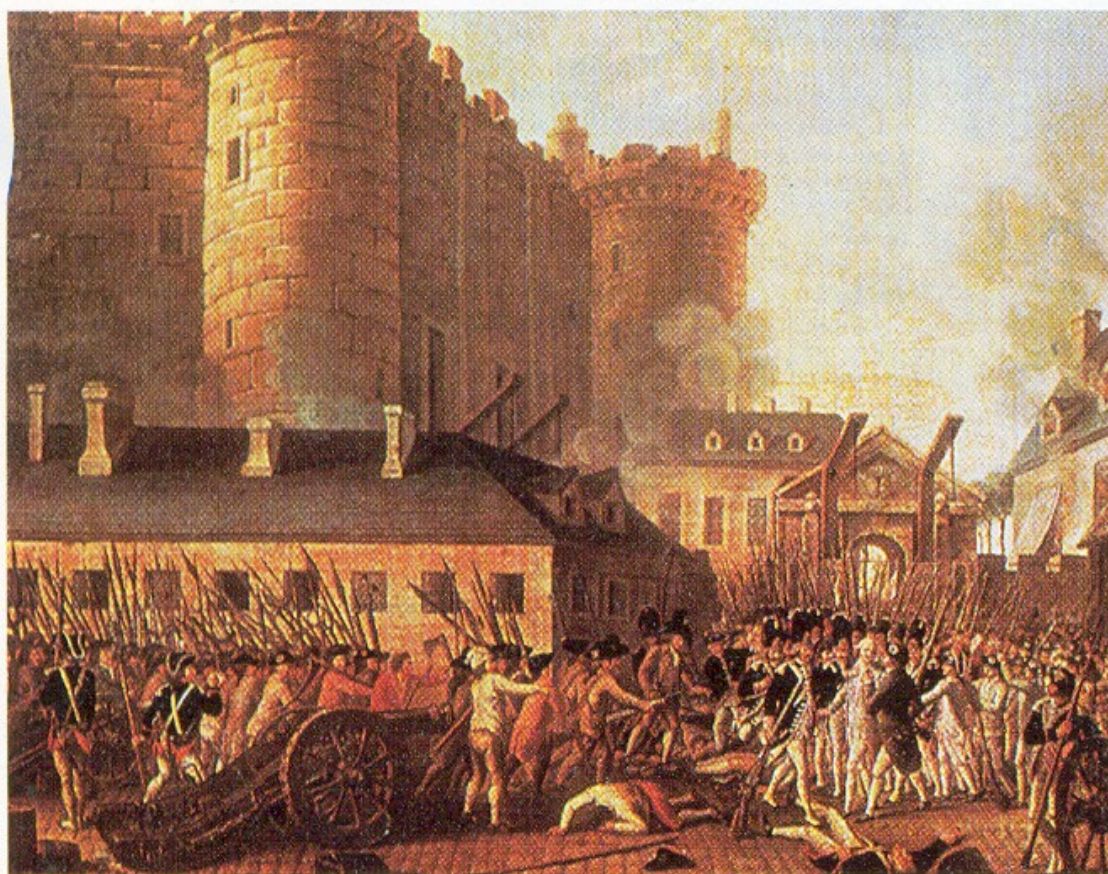
*MAJ 1789- V Versaillesu se sestanejo državni stanovi

Francija je bila v drugi polovici 18. stoletja še vedno ena najbogatejših in najmočnejših držav v Evropi, vendar ji je primanjkovalo denarja. Zato je takratni kralj Ludvik XVI. na predlog svojih svetovalcev sklenil obdavčiti tudi 1. in 2. stan (plemstvo in duhovščino). Toda oba stanova sta bila davke pripravljena sprejeti le pod pogojem, če bo kralj delil oblast z njima. Ludvik XVI. pa tega ni sprejel in je zato 5. maja 1789, prvič po letu 1614, sklical državne stanove. Prepričan je bil, da mu bodo ti pomagali dvigniti davke, vendar so prevzeli oblast.

***JULIJ 1789-** Množica Parižanov zavzame zapor Bastiljo

Po zasedanju stanov, ko so obdavčili prvi in drugi stan, se je Ludvik XVI. odrekel absolutističnemu vladanju. Francija dobi parlament, ki je začel pripravljati ustavo. Toda Ludvik XVI. se ni vdal. Kmalu zatem je spet poskušal prevzeti oblast. Parižani so na to odgovorili z vstajo. 14. julija 1789 so napadli srednjeveško trdnjavo Bastiljo, simbol kraljeve oblasti, v katero so zapirali predvsem kraljeve sovražnike. Napad so povzročile govorice o razrešitvi finančnega ministra Neckerja in razpustitvi narodne skupščine. Pomorili so vso švicarsko gardo, ki je zapor čuvala in trdnjavo v celoti porušili.

***AVGUST 1789-** Deklaracija o človekovih pravicah

V deklaraciji, ki jo je 26. avgusta 1789 sprejela narodna skupščina, so bile zapisane pravice vsakega državljana. Deklaracijo je sestavljalo 17 členov, najpomembnejši pa so bili 1., 2., 3. in 11. člen. 14.12.1789 je bil uveden nov upravni sistem države (razdelitev na departmaje). 22.12.1789 je bila uvedena volilna pravica s tristopenjskim cenzusom.

Deklaracija o pravicah človeka in državljana

V deklaraciji, ki jo je avgusta leta 1789 sprejela francoska skuščina, so bile zapisane pravice, ki bi jih morala po mnenju revolucionarjev spoštovati vsaka pravična in demokratična vlada. Deklaracija o pravicah človeka in državljana je zato postala v 19. stoletju cilj svobodomiselnih in demokratičnih gibanj po vsej Evropi. Deklaracija ima 17 členov, najpomembnejši pa so naslednji:

1. člen: Ljudje se rodijo in živijo svobodni ter enaki v pravicah. Družbene razlike smejo temeljiti samo na splošnem interesu.

2. člen: Cilj vsakega združevanja je ohranitev naravnih in nezastarljivih človekovih pravic. Te pravice so svoboda, lastnina, varnost in upor proti zatiranju.

3. člen: Načelo vse suverenosti izvira predvsem iz naroda. Nobeno telo, noben posameznik ne sme izvrševati oblasti, ki ne izhaja neposredno iz naroda.

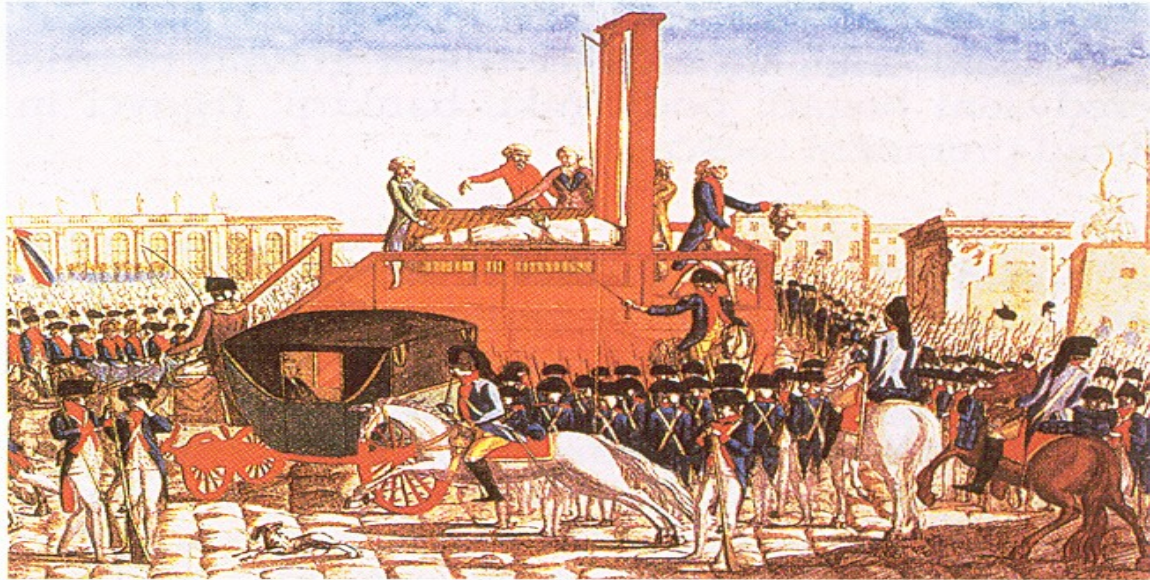
11. člen: Svobodna izmenjava mišljenja in misli je ena najdragocenejših človekih pravic; vsak državljan sme torej govoriti, pisati, tiskati svobodno in odgovarja samo za zlorabo te svobode v primerih, ki jih določa zakon.

***JUNIJ 1790-** Plemstvo je odpravljeno

Junija 1790 je narodna skupščina odpravila plemstvo in vsi ljudje so bili enako svobodni. Denarno razlikovanje med ljudmi pa še vedno ni bilo odpravljeno, oblast je bila še vedno v rokah premožnih. V narodni skupščini sta se izoblikovali dve stranki, žirondisti in montanjardi. Žirondisti so se zavzemali za zmerne reforme, se oklepali lastništva in mislili federalistično. Montanjardi pa so bili radikalni republikanci; bili so predvsem člani kluba jakobincev in kordelijev. 12.7.1790 pa je bil izdan tudi zakon o duhovščini, ki je duhovnike uvrščal med državne uradnike.

***JUNIJ 1791-** Ludvik XVI. poskusi pobegniti iz Pariza, vendar ga avgusta 1792 zaprejo

Ludvik XVI. je zaradi vsega, kar se je dogajalo, junija 1791 poskusil pobegniti iz Pariza. Ker pa so Parižani zahtevali naj se vrne, se je kralj vrnil in pomiril Parižane. Ludvik XVI. se je leta 1774 povzpel na prestol, vendar je bil neodločen, neroden in ne posebno bister. Sicer pa je vladal kot absolutist. Leta 1792 so se začele vojne z Avstrijo in Prusijo. V času bojov so pod vodstvom G.J. Dantona in J.P. Marata 10.8.1792 z vstajo pariških množic napadle Tuilerije, pomorile švicarsko gardo in ujele kralja skupaj z njegovo družino v domnevi, da je skušal pobegniti k sovražnikom ter razglasile republiko. Istega leta so kralju sodili in ga januarja 1793 tudi usmrtili.

USMRTITEV KRALJA LUDVIKA XVI. JANUARJA 1793

V francoski revoluciji so začeli smrtno kazen opravljati z novo napravo, giljotino, imenovano po njenem izumitelju zdravniku Guillotinu. Naprava, ki naj bi obsojenca usmrtila brez bolečin, je imela rezilo: to je z viška padlo na njegov vrat in mu odsekalo glavo. V letih 1793-94, torej v času največjega nasilja, so v Franciji na ta način usmrtili več deset tisoč ljudi, za katere so menili, da so sovražniki revolucije. Francoska revolucija je tako postala ne le zgled boja za pravičnost, enakost in svobodo, temveč tudi strahotno svarilo, da človeka in družbe ne smemo in ne moremo spreminjati s silo.

***SEPTEMBER 1792-93-** Francija postane republika

Eden glavnih voditeljev republike je bil 35-letni pravnik Maximilien Robespierre. Uvedel je t.i. strahovlado. To so bili strogi ukrepi za ohranitev revolucije. Iskali in preganjali so nasprotnike revolucije, jih zapirali in pošiljali v boje ali pod giljotino. Čeprav so ti ukrepi zmanjšali razlike med siromašnimi in premožnimi, je bilo njihovo vladanje tako nasilno in krvavo, da so se jim uprli celo njihovi privrženci in somišljeniki. Leta 1794 je Francija spet zmagala v boju z Avstrijo in Prusijo in prišle so spremembe v vrhu. Junija 1794 Robespierrea strmoglavijo z oblasti in konča se strahovlada. Istega leta je bil tudi on usmrčen skupaj s svojimi sodelavci.

MAXIMILIEN ROBESPIERRE

Ko je leta 1793 prišel na oblast 35-letni pravnik Robespierre, je uvedel stroge ukrepe, s katerimi naj bi zavaroval revolucijo. Vodil je strahovlado, a je bil leta 1794 tudi sam usmrčen.

***NOVEMBER 1795-** Nova republika; oblast prevzame direktorij

23.9.1795 je narodni konvent sprejel meščansko ustavo srednjega sloja, temeljočo na volilnem cenzusu: direktorij iz petih poslancev konventa, svet starih (250) in veliki svet (500). 28.10.1795 so narodni konvent razpustili. Direktorij se je, zaradi uporov rojalistov in tudi jakobincev, le s težavo obdržal; šele leta 4.9.1797 je padec rojalistično usmerjenih članov direktorija (Carnot) zagotovil oblast republikancem. Direktorij so predvsem sestavljali bogati.

***NOVEMBER 1799-** Napoleon Bonaparte strmoglavni direktorij in prevzame oblast

Francoska revolucija in vladanje direktorija se je končala z vojaškim udarom Napoleona leta 1799. S pomočjo vojske se je 9.11.1799 povzpел ter postavil na čelo vlade, leta 1804 pa se je razglasil za cesarja. S sprejetjem konzularne ustave 13.11.1799 je bil potrjen Napoleonov diktatorski režim. Ljudstvo mu ni oporekalo. Izdal je več zakonov, ki so uveljavljali enakost državljanov in ščitili osebno lastnino.

VIRI IN LITERATURA

- 1.Maja Žvanut, Peter Vodopivec: *Vzpon meščanstva: Francoska revolucija*. Ljubljana: Založba M&N, 1995
- 2.Marija Javornik:*Veliki splošni leksikon, druga knjiga: Francoska revolucija*. Ljubljana: DZS, 1997
- 3.Franc Lenaršič: *Velika ilustrirana otroška enciklopedija: Francoska revolucija*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 1992
- 4.Miha Kovač: *Faktopedija: Francoska revolucija*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 1998

Kazalo

	stran
• Razmere pred revolucijo	2
• MAJ 1789- V Versaillesu se sestanejo državni stanovi	3
• JULIJ 1789- Množica Parižanov zavzame zapor Bastiljo	4
• AVGUST 1789- Deklaracija o človekovih pravicah	5
• JUNIJ 1790- Plemstvo je odpravljeno	6
• JUNIJ 1791- Ludvik XVI. poskusi pobegniti iz Pariza, vendar ga avgusta 1792 zaprejo	6
• SEPTEMBER 1792-93- Francija postane republika	7
• NOVEMBER 1795- Nova republika; oblast prevzame direktorij	8
• NOVEMBER 1799- Napoleon Bonaparte strmoglavi direktorij in prevzame oblast	9
• VIRI IN LITERATURA	10